ב"ה

גליונות העיון בפרשת השבוע

ערוכים בידי נחמה ליבוביץ שנה שניה
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

פרשת צו (תש"ג פרק ז'

טז'. רש"י רמב"ן ד"ה וממחרת והנותר ממנו
מה בין שני המפרשים בבאור פסוקנו?

ב. יז' טעם מצות ל"ת שלא להותיר קדשים לאחר זמנם:
מורה נבוכים מאמר ג' פרק מ"ן: החטאת והאשם יאכל בעזרה וביום שחיטתו ולילו בלבד, אבל השלמים אשר הם למטה מהם והם קדשים קלים יאכלו בכל ירושלים לבד ויאכלו ממחרת היום ולא אחר כך, מפני שאחר כך יקבלו זוהמה ויפסידו.
ספר החנוך: ... גם מלבד זה יש כדבר רמז אל הבטחון בשם ה', שלא יהיה אדם חונך עצמו במאכלו יותר מדי להצניעו, ליום מחר, בראותו כי האל יצוה לכלות בטר קדש משעברה שעתו כליון גמור ולא רצה שתהנה בו בריה אחרת, לא אדם ולא בהמה.
1. מה ההבדל העקרוני בין שני הטעמים?
2. לאיזה משניהם מסייע האסור בשמות ט"ז י"ט?

ג. יח. ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמים ביום השליסי לא ירצה וכו'.
א. את תחילת פסוקנו תרגמו מתרגמינו בדרכים שונות:
1. באור: האט אבער פאן דעם פלייסש... אויך אם דריטען טאגע געגעסען ווערדען זאללען.
2. הירש: ווען אבער פאן דעם פלייסש...אויך אם דריטען טאגע געגעסען ווערדען זאלל.
3. בובר: ווירד אבער איין עסען געגעסען פאם פלייס... אם דריטען טאגע...
1. מה ההבדל החשוב בין שני המתרגמים הראשונים לבין האחרון!
2. מה גרם לשנוי זה?
להבנת שאלה זו עיין רש"י – רשב"ם ד"ה ואם האכל יאכל...

ב. הבאור לפסוקנו (ר' נפתלי הרץ ויזל): אם נפרש פרושו כפשוטו, שאם יאכל מבשרו ביום השליסי לא ירצה הקרבן, והמקריב אותו לא יחשב לו לקרבן, כי פגול יהיה, וגם הנפש שאכלה הנותר עונה תשא, לא ידעתי לישב אותו על מכונו. שאם אמר "לא ירצה" שענינו כמו "כי לא לרצון יהיה לכם" (כ"ב נ), ידענו שאינו נחשב לקרבן, ולמה הוסיף, "המקריב אותו לא יחשב לו"? ועוד: שלא מצאנו בכל המקרא, "יחשב" שמתפרש כמו זה, כי תמיד נסמך לו הענין, כמו ויחשבה לו צדקה (בראשית ט"ו),(או תהלים ק"ו, ויקרא י"ז ד', ישעיה כ"ט) וכאן נאמר סתם, והיה לו לומר: המקריב אותו לא יחשב לו לרצון.
ועוד: שהיה לו לומר: המקריב אותו לא ירצה ולא יחשב לו, או: לא ירצה ולא יחשב למקריב אותו, עכשו שאמר תחילה "לא ירצה" ואח"כ "המקריב אותו", נראה שמדבר עם שנים? ועוד מה טעם לומר "פגול יהיה", יאמר: פגול הוא, ואם נאכל כלו מה יהיה פגול? ... לכן נראה ברור שאין כונת הכתוב אלא כקבלת רבותינו שאמרו בתורת כהנים והובא בזבחים (כ"ט ע"א) אמר ר' אליעזר: כוף אזנך לשמע: במחשב לאכל מזבחו ביום השליסי הכתוב מדבר. או אינו אלא באוכל מזבחו ביום השליסי? אמרת: אחד שהוא כשר יחזר ויפסל? ...הרי הוא אומר "המקריב" – בשעת הקרבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי, ועתה יתישב המקרא על אפניו: שאין "ואם האכל יאכל" אכילה ממש, אלא כמו חסר למ"ד, וענינו: אם להאכל ביום השליסי, וכלומר: אם שחטו שיאכל ביום השליסי, אז לא ירצה...
שד"ל: אם המקריב יותיר עד היום השליסי ולא ישרפנו אבל יאכל ממנו או יאכיל אחרים ביום השליסי, אז לא יהיה קרבנו נחשב לו, אך פגול יהיה. וכל מי שיאכל אפילו בתוך הזמן (ביום ראשון ושני) עונו ישא. זהו משמעות הכתוב, אבל זו באמת חומרא גדולה, שמי שאכל בתוך הזמן ישא עונו כאלו אכל פגול, מפני שאחרי כן לא נשרף הנותר ויהיה כמי שאכל ביום השליסי. ועלה תמה ר' אליעזר זבחים כ"ט אחרי שהוא כשר יחזר ויפסל? לפיכך הוצרכו חכמים להוציא הכתוב מפשוטו ולפרש שאין הקרבן נפסל באכילת יום שליסי, אלא אם כן היתה כונת הבעלים בשעת הקרבתם לאכלו בשליסי.
ולכן דרשו: המקריב אותו לא יחשב לו – אזהרה לבעלים שלא יחשבו בשעת הקרבה לאכל מבשרו ביום השליסי, והנפש האוכלת ממנו (אם קדם אכילה ידעה מחשבת בעליה) עונה תשא. אחרי שמה שנים שחייתי מחמיה על רז"ל למה (בדברי רשב"ם) עקרו הכתוב בזה מפשוטו, היום (פרים הר"ז) זכיתי להבין מה נאן על מכה...
1. מה בין דברי שד"ל לדברי רשב"ם הנראים שוים לדבריו?
2. " " " " " הבאור ובאיזו דרך אפשר לסתר דברי שד"ל ע"י דברי הבאור?
3. מהי הטענה שאפשר לסתר בה את דברי שד"ל נוסף על השענות שאפשר להביא נגדו מדברי הבאור?

ג. לא יחשב לו. כיצד אפשר לבאר מלים אלה, כדי שלא יהיה בפסוק כפל מיותר (לא ירצה = לא יחשב לו)?

צו (תש"ו) ר' א - ז (תרומת הדשן)
(הטוה לגליון זה גם גליון צו תש"ד שעסק אף הוא בקטע זה)

א. ד' ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים.
בטעם חלוף הבגדים נאמרו דעות שונות:
רש"י ד' ד"ה ופשט את בגדיו
רמב"ן " " " " "
חוכת הלבבות שער הכניעה ר'... שיקטן בעינו ויתרעם על נפשו על קצורו בענייני תורתו לפני האלוקים ולפני בני אדם ובקש מהאלוקים עז ומץ ויניח רגבהות לכבוד הבורא ויעז הגדולה והיקר בעת "הוא עושה לאלוקים את בין לבדו - רין בחוך מקהלות בני אדם, כמו אמר הכתוב על אהרן על גדולת מעלתו "והרים את הדשן... ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן" להשפל ולהסיר הגבהות מלב. וכמו זה דוד (שמואל ב' ו') "ותרא את המלך דוד מפזז ומכרכר... ושאר הענין".
ר' ש.ר.הירש'... תהי נא מדי יום ביומו חובתנו לקיום המצוות כחדשה בעיניו ומצוה שקימנוה בעבר - אין אנו פטורים מלחזור ולקימה בכל יום ויום מתוך אתה שמחה, כאלו יום ראשון לפעולה הוא לנו זה.
"והוציא את הדשן"! שרידי עבודת יום אתמול שעונים פנוי והרחקה, כדי להתחיל עבודת היום החדש במקום מחודש ופנוי,- בהסתכלות זו תתגלה לנו חשיבות האזהרה, שההתעסקות במעשה יום שעבר - הוצאת הדשן - מצותה בבגדים שחוקים ובלויים. אין ללבוש גאות לכבוד הנעשה בעבר - הוא נדחה הצדה מפני המצוה החדשה שכל יום נולד דורש קיומה.
מה בין ארבע הדעות הנ"ל?

ב. העולה על מוקדה על המזבח. ואש המזבח תוקד בו.
ספרא ו: "ואש המזבח תוקד בו" - מניין לאש מזבח הפנימי שלא תהא אלא ממזבח החיצון? (=שיקחו במחתה, אש ממזבח העולה -החיצון בשביל מזבח הקטרת-הפנימי?) ת"ל "אש המזבח תוקד בו"!
מלבי"ם ויקרא ט' יסוד גדול בדרכי הלשון, שאין לחזר על השם (=שם עצם) בכל פעם, רק יזכירהו על ידי כינוי, למשל (שמות ב') "ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא ותצפנהו", לא היה מתפארת הלשון כינויים ומלות הגוף תחת השם, שלא יצטרך לכפלו. וכל מקום שכפל הכתוב את השם, דרשוהו חז"ל תמיד.
התוכל להסביר את מדרש חז"ל הנ"ל ע"פ הכלל הלשוני הנ"ל?

ג. והרים את הדשן ... ושמו אצל המזבח.
ספרא: "ושמו"- בנחת, "ושמו"- כולו, "ושמו" - שלא יתפזר.
מלבי"ם: מדרך הלשון, שכל פעל המשלים וגומר פעולת הפעל הקודם לו, יבוא בלא כינוי. והיה לו לומר "ושם אצל המזבח". כי פעל "שם" משלים פעולת פעל "והרים" הקודם לו. כמו (בר' כ"ב) ויקח את האש... וישם על יצחק, (בר' כ"ח) "וישם מראשותיו", (שמ' כ') ויקח משה חצי הדם וישם באגנות...
1. דסכר, במה מבאר כלל זה את מדרש חז"ל הנאמר לעיל?
2. הבא מתרשתנו דוגמא ת לכלל זה!
× 3. הבא עוד ר יה לשוני. מפסקונו למדרש חז"ל הנ"ל, "שלא יפזר"!
(וע' בר' ג"ח רש"י ד"ה וישם מראשותיו. שמות כ"א א' רש"י ד"ה אשר תשים)

××ד.ג. והרים את הדשן. ושמו אצל המזבח.
רש"י ד"ה והרים את הדשן.
פרש ורא ם: ממה שכת במוראי העוף (ויקרא א"ט ז) "והשליך... אל מקום הדשן למדנו שמקום הדשן הוא קדמה.
רש"י א' ט"ז ד" אצל המזבח קדמה".
מה ראה הכתוב תלות מקום השלכת "מוראתו בנוצתה" של קרבן העוף במקום הדשן שלא נזכר עד ין בתורה ולא תלה את מקום הדשן במקום השלכת מוראי העוף?
a. ר' דוד הופמן מישב פליאה זו ע"י השואת שני הפסוקים ויקרא א' א' ט
ויק א ז ל"ז - ל"ח. כיצד?
b. יש לישבה גם בדרך אחרת. כיצד?
(העדה) בטעם מקום הדשן "קדמה" אומר אברבנאל": "כדי לגנות הצד ההוא, שהיו בני אדם טועים בחשבם שהיה השמש אלוה ומשתחוים קדמה (דע' יחזקאל ח' ט"ז!!) וכן כתב הרלב"ג, שמקום הדשן היה אצל מזרח המזבח שם זריחת השמש, וכדי שלא יחשוב החושב שהיו עובדים לשמש, היו הדברים הנכבדים במקדש למערב והפחותים והנבזים למזרח ושם היה מקום מוראת העוף)."

המנויים שטלמו דמי חתימה עד הפסח מתבקשים לשלח את דמי החתימה עד סוף השנה (250 מיל.) את הכסף יש לשלח בהמחאת דאר או בבולים של -10 מיל ליעקב אשכנזי ירושלם אוסישקין 48.